

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Lape Pirkanmaa

Vaikeat erotilanteet työryhmä Pirkanmaa, Kanta-Häme ja Etelä-Pohjanmaa

19.4.3018

Projektikoordinaattori Nanna Miettunen

nanna.miettunen@pikassos.fi

p. 050 3495610

- Pyrkii etsimään vastauksia niihin ongelmiin/palvelutarpeisiin, joihin ei olemassa olevalla palvelujärjestelmällä pystytä vastaamaan
 - ↔ käytännössä tarkoittaa tilanteita, kun tarvitaan monialaista tiedontuotantoa ja työskentelyä
- Uusien tilanteiden ja ilmiöiden haltuunottaminen, luomalla toimintamalleja yhdistämällä eri alojen erityisosaamista ja uusinta tutkimustietoa
- Hakee ratkaisuja koordinaattorin puuttumiseen, työn epätahtisuuteen, tehtävien tiukkaan rajaamiseen jne.
- Työnjako viiden OT-alueen kesken: Sovitaan, mihin eri alueet keskittyvät.
- Erityistason tutkimusperustainen osaamisen vahvistaminen
- Uudenlaisen johtamisen mallintaminen

OT-KESKUS

Erikoissairaanhoido

Sosiaalihuolto

Keskittämisasiasetuksessa
määritelty toimintakenttä

Lape- Kehittämistyön
keskiössä

SO-TE(-SI) HYBRIDITYÖMUODOT

ASIAKASTYÖ

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMINEN

ASIAKAS- TYÖ

- Tarjoaa konsultatiivisen tuen erityis- ja perustason palveluihin, tarvittaessa myös jalkautuen
- Vaativamman osaamisen verkostot
- Osin myös kiinteitä yksiköitä/työntekijöitä (esim. koulukodit, oikeuspsykiatrian yksikkö, Tays kehitysvammahuolto)

TUTKIMUS JA KEHITTÄ- MINEN

- OT-keskus on ”tuulien haistelija”. Valmistautuu tuleviin ilmiöihin kansainvälisen verkoston, kongressien ja tutkimuksen kautta.
- Monialaisen tutkimustyön organisoiminen ja mahdollistaminen tiiviissä yhteistyössä palvelukenttään: tutkimusperustaisen osaamisen vahvistaminen
- Systemaattinen väitöskirjahautomo; käytännön työtä tukevan tutkimustyön rahoittaminen ja suunnitelma siitä, että miten tutkimustieto viedään arkeen
- OT-keskuksessa tulevaisuudessa voidaan hyödyntää tekoälyä, jolloin voidaan tehdä louhintatyötä isoista tietomassoista.
- Yhteistyön tiivistäminen oppilaitosten kanssa valmistaa tulevia ammattilaisia paremmin käytännön työhön

VISIÖ

- OT-keskuksen koordinoiva johtamistiimi kokoaa tarvittaessa moniammatillisen ryhmän erityisasiantuntijoita ongelman ympärille
- Määräaikaisia: OT-tasolla ei työskentele pysyvä joukko ammattilaisia, vaan liikkuvasti ne ammattilaiset, joiden tuottamaa tietoa kyseisellä hetkellä tarvitaan. OT-toimijoiden tehtävä on tehdä itsensä tarpeettomaksi siten, että tarjotun tuen, koulutuksen ja tutkimuksen myötä osaaminen leviää ja ei tarvita OT-tason osaamista kyseisen ilmiön suhteen.
- Lisäksi kiinteitä yksiköitä/työryhmiä erikseen (asetuksella) määriteltujen asiakasryhmien osalta
- Yhteinen työtila (jossa tiloja myös OT-keskuksessa työskenteleville asiantuntijoille ja tutkijoille?) esimerkiksi Tampereen Kauppiin suunnitteilla olevaan Hyvinvointikeskukseen
→ Tuottaa uudenlaista monialaista työskentelyä, tutkimusta ja ajattelua

Tavoite ja konkreettinen työsuunnitelma 2018

- Työtä tehdään vahvasti kansallisessa ohjauksessa ja yhteistyössä (THL OT-työrukkanen)
- Kirkastetaan visiosta konkreettinen suunnitelma OT-keskuksen rakenteesta *OT-keskuksen perustamissuunnitelma*
- Sovitaan alueellisista painopisteistä kansallisessa verkostossa
- Käynnistetään yhteistyö koulupuolen VIP-verkostojen kanssa
- Alatyöryhmät jatkavat työskentelyä valmistellen asioita ison työryhmän käsittelyyn
- Sovitetaan yhteen maakuntien ja TAYSin TKKI-toiminnan kanssa

Sosiaalihuollon porrasteisuus

- Sosiaalihuollon porrasteisuus (OT-keskus asiakkaiden/asioiden määrittely) sovittu kesällä 2017 Tampereen OT-alueen vastuualueeksi yhteistyössä pääkaupunkiseudun kanssa
- Tulossa uusi järjestämislain mukainen keskittämisasiasetus
- Työryhmä totesi, että sosiaalihuollon porrasteisuutta on mielekkäämpää miettiä ja rakentaa kokonaisuutena asiakkuuden alusta alkaen, ja ryhmä on ottanut tämän tavoitteekseen.
- Työskentelyä tehdään vahvasti kansallisessa yhteistyössä
- Yhteistyö myös maakuntien sote-valmistelun kanssa
- Porrasteisuuden yhteydessä hyödynnetään suuntima/asiakassegmentointi -ajattelua.
- Tavoitteena mittari/mittaristo asian/asiakkuuden vaativuustason määrittelemiseen
 - viedään mittari kokeiluun sosiaalityöntekijöille/arviointeja tekeville työntekijöille kevään aikana.

- Tutkimus- ja kehittäminen työryhmä
 - Tavoitteena luoda konkreettinen ehdotus OT-keskuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan organisoinnista ja sisällöstä, ja sen linkittymisestä maakuntien järjestäjäpuolen TKKI-toimintaan
- Vaativimpien eropalveluiden työryhmä aloittaa huhtikuussa.

Sovittu myös suunnittelukokoukset

- Marak-asioissa (Vaativat väkivaltatilanteet)
- Didar-hankkeen kanssa (kunniaan liittyvä väkivalta)

Valitut kehittämisaalueet, tavoitteet ja keinot

Kehittämisa alue	Tavoite	Keinot
Monitoimijai nen arviointimalli	Pääsy asianmukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja tarpeenmukaisiin erityispalveluihin Yksi arviointi ja yksi yhteinen palvelusuunnitelma	Toimintamallit: <ul style="list-style-type: none">• Monitoimijaiselle arvioinnille ja yhteistyölle (arviointi-työkalu, yhteistyön rakenteet, yhteinen kirjaaminen)• DM1 nuoret (huono hoitotasapaino)• Palvelutarpeen arvio lasu:n ja lastenpsykiatrian yhteisasiakkaille• Rikoksista irti uudelleen suuntaamalla, alle 18-vuotiaille rikoksentekeijöille• Lapsen/perheen tarpeiden mukaan koottava asiantuntijaverkosto
Horisontaali nen integraatio	Palvelukokonaisuus, jossa asiakkaan kannalta oleelliset palvelut toimivat saumattomassa yhteistyössä	<ul style="list-style-type: none">• Työpajatyöskentelyt yhdyspinnoista ja yhteistyön kehittämisestä<ul style="list-style-type: none">• Aikuisten palvelut ja lapsiperhepalvelut• Aikuis- ja lapsiperhesosiaalityö• Mielenterveystyön toimijat• Muiden kehittämiskokonaisuuksien integroimiseksi erityistasolle (mm. vanhemmuuden tuki)
	Erityistason	<ul style="list-style-type: none">• Lastenpsykiatrian henkilöstön

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Lape Pirkanmaa, eropalvelut

Eropalvelut perhekeskustoimintamallin kokonaisuuksissa

Asiakas on aina oikealla ovella.

Sähköiset palvelut	Ehkäisevä väkivalta-työ	Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki	Ero-asiakkaan palvelut	Monikulttuurisuus
Nopean avun saamisen polut	Kohtaamispaikka	Yhdyspinnat erityistason palveluihin	Yhdyspinnat aikuisten palveluihin	Lapset puheeksi
Asiakasosallisuus	Johtamisen rakenteet	Monitoimijainen yhteistyö	Avainhenkilöt ja agentit	Luo luottamusta, suojele lasta

Kunnan toimintaympäristö

Eropalvelut valtakunnalliset tavoitteet

Kaikki tekevät palvelukartoitusta alueella, valtakunnallisessa tasossa autetaan toisiamme päällekkäisyyden välttämiseksi

- ✓ Eroauttamisen peruskoulutus sekä maakuntatasolla että valtakunnallisesti, pilotoidaan koulutusrunko ja kuvataan sen sisällöt
- ✓ Eroauttamisen avainhenkilöt perhekeskuksessa
- ✓ Eron ensiapupisteen mallintaminen ja verkoston laajuuden hahmottelu
- ✓ Sähköisten palvelujen kehittäminen yleisinformaatiotasolla ja mahdollisuus chat palveluihin sekä laajasti verkossa asioiden hoitamiseen
- ✓ Vanhemmuussuunnitelman kokeilu ja tiedon toimivuudesta kartoittaminen
- ✓ Eroavan parin ja eroperheen palvelupolun suunnittelu ja kirjaaminen
- ✓ High conflict - eron tunnistamis- ja auttamistyö tehdään yhteistyössä OT – keskuksen kehittämistyön kanssa

Eropalveluiden tavoitteet Pirkanmaa

1. Kartoitetaan kaikki olemassa olevat kasvokkain ja sähköisesti tällä hetkellä toteutettavat palvelut ja tehdään niistä selkeät palvelukuvaukset.
2. Muodostetaan eroasiakkaan palvelupolku ja toimintamalli
3. Vahvistetaan eri lapsiperheiden kanssa toimivien osaamista.
4. Kartoitetaan ja kuvataan eri perheasioidensovittelupalvelut sekä selvitetään katvealueet ja tehdään suunnitelma niiden paikkaamiseksi.
5. Pilotoidaan malli Eron-ensiapupisteestä.
6. Luodaan malli matalankynnyksen ja erityis - ja vaativan tason eropalveluiden välille.

**Kaikissa tavoitteissa
huomioidaan maahanmuuttaja ja
monimuotoiset perheet.**

- 30 000 -40000 lasta kohtaa vanhempiansa eron vuosittain
- 50 % lapsista tulee elämäänsä muussa kuin ensimmäisessä perheessään – monimuotoisuuden ymmärrys ja kohtaaminen tulevat haastamaan ammattilaiset (Kimmo Jokinen, 2016 erofoorumi)
- Kaikkien kansallisten ja kansainvälisten tutkimusten mukaan lasta ja hänen kehitystään vahingoittavat vanhempien riitaisat välit ja ilmiöt riitojen ympärillä.
- Palvelut ovat hajallaan, eivätkä toteudu yhdenvertaisesti
- Osaamista lapsiperheiden eroasioissa pitää jakaa laajemmalle lapsiperheiden kanssa työskenteleville

LAPE – Eropalvelut, Pirkanmaa – Miten?

Lape eropalvelut
Isotyöryhmä

Palvelupolun
alatyöryhmä

Sovittelun
alatyöryhmä

Koulutuksen ja
osaamisen
alatyöryhmä

Eron
ensiapupisteen
alatyöryhmä

Matalankynnyksen
eropalveluiden ja
erityis- ja vaativan
tason yhdyspinta
työskentely

PILOTIT

Eropalvelut isotyöryhmä 2017- 2018

- Työstetty ehdotus eroasiakkaan palvelupolusta
- Työskentelyvaiheessa:
- ✓ Nimetty kontaktipisteitä
- ✓ Työstetty minimikriteereitä asiakkaan, työntekijän ja verkoston näkökulmasta.
- ✓ Kuvattu palvelutuokioiden sisältöjä ja tehty palvelukuvauksia
- ✓ Tehty asiakassegmentointia ja nostettu esille erityispiirteitä eroasiakkaiden auttamisessa.
- ✓ Työskennelty lähisuhdeväkivalta, maahanmuuttaja ja vanhemmuus työryhmien kanssa yhdessä
- ✓ Lähdetty työstämään OT-keskus sekä erityis – ja vaativan tason yhdyspintoja

Millaisiin eroasioihin erityis- ja vaativan tason konsultointia voisi tarvita

- Lähisuhdeväkivalta erossa
- Eroavien vanhempien vakavat psyykkiset ongelmat
- Lapsen erityisyydestä johtuvat kysymykset
- Työpari/konsultointi
- Olosuhdeselvitykset
- Lastensuojelu

Mitkä asiat ovat erikseen OT-keskusten palveluita?

- Pitkään jatkuvat ja toistuvat huoltoriidat
- Huolto- ja tapaamisriidan laajeneminen perheen ulkopuolelle
- Järjestelmällinen vieraannuttaminen
- Toistuvat huoltoriidat → hoidollinen tuki
- Juridinen tuki
- Lapsen kaappausuhka
- Eron jälkeinen vaino
- Lapsi kieltäytyy perustellusti tapaamasta vanhempaa esim. hyväksikäyttöepäily, vakava kaltoinkohtelu
- Monikulttuuriset erot, uhka esim. lapsen sieppauksesta, kunniaväkivalta
- Sijoitetut lapset, sijaisperheen ero
- Tilanteet, joissa terapian tarvetta, kehityspoikkeamaa
- Vieraannuttaminen

→ Marja: Suurin osa asioista tullaan ratkaisemaan erityis- ja vaativan tason palveluissa. Vain pieni osa asioista menevät OT -keskuksiin. Nyt nousivat ilmiöt esille. Viedään 19.4.ryhmään. Tsekkaus vielä toukokuussa tässä ryhmässä. Huom! myös Pirkanmaan Eroverkko 4.5. (aiheena eron jälkeinen vaino)

Eropalvelut LAPE Pirkanmaa

- Lasten erovertaisryhmänryhmän ohjaajakoulutus
- Vanhemman neuvo – Vanhempien erovertaisryhmän ohjaajakoulutus
- Vanhemman ja lasten yhteinen eroryhmä koulutus
- Perheasioidensovittelukoulutus
- Asiakkaiden osallisuus; Joka toinen pari elokuva, ero näytelmä
- Pirkanmaan eroverkko
- ✓ Vanhemmuussuunnitelma ja sovittelu
- ✓ Hyvien käytäntöjen jakaminen – Nokia perheneuvola, eropalvelut, Lapsi mielessä – Tampereen kaupunki
- ✓ High conflict teemat; Vaino, No kids in the middle ja monimuotoiset perheet, monikulttuuriset erot

- (Tulisi olemaan osa avohuollon työryhmässä mallinnettua osaamistiimi -rakennetta)

Työryhmän tavoite

- Työryhmän tavoite oli osana Osaamis- ja tukikeskussuunnittelua (ks. liite) luoda malli vaativiin huolto- ja tapaamisriitoihin.
- Työryhmä lähti liikkeelle asiakasryhmämäärittelystä (millaisia ovat kaikkein vaativinta palvelua tarvitsevat asiakkaat) ja ideoi tämän jälkeen tarvittavan palvelun mallin näille asiakkaille.

Työryhmän ehdotus : *Asiakasryhmät*

- Lapsella psykiatrissa oireilua
- *lapsen oireilun taustalla huolto- ja tapaamisriita
- Vaino, väkivalta ja väkivallan uhka *lapseen tai vanhempaan kohdistuvaa
- Kieltäytyminen palveluista *tilanteet, joissa ero lapsen hyvinvointia vaarantava, ammattilaisen arvion mukaan perheellä palvelutarve, mutta perhe ei ota vastaan/sitoudu apuun.
- Seri sekä muut rikosilmoitukset *seri-tutkinta käynnistetty, vanhempi(/mmat) tehnyt rikosilmoituksen/ia toisesta vanhemmasta
- Lapsi pelkää toista vanhempaa
- Toistuvat oikeudenkäynnit, jatkuva muutoksentarve tehtyihin päätöksiin
- Kulttuuriin liittyvät eron jälkeiset, lapsen hyvinvointia ja oikeuksia uhkaavat perinteet *esim. kulttuurit, jossa toisinaan tiettyjen tulkintojen mukaan eron jälkeen lapsen paikka on asua isovanhempien/isän luona
- Vieraannuttaminen, vieraantumisen *mukana myös ”hylätyt lapset”, joilla kontakti toiseen vanhempaan katkennut
- Vanhemmilla psykiatrisia/neuropsykiatrisia haasteita ja huolto- ja tapaamisriita
- Kaappausuhka
- Vaativat uusperhetilanteet

Toimenpide-ehdotukset

- Jotta lapset ja perheet tulevat autetuiksi vaativissa erotilanteissa tarvittaisiin asiantuntijaryhmärakenne sekä uusia toimintamalleja. Ehdotuksemme on vaativien huolto- ja tapaamisriitojen sijaan puhua vaativista erotilanteista, sillä teemaan kytkeytyy esimerkiksi eron jälkeinen vaino ja väkivalta, jossa ei ole kyse huolto- ja tapaamisriidasta.

Asiantuntijaryhmät (parempi termi osaamistiimi)

- Mallissa jokaiseen maakuntaan perustetaan oma vaativien erotilanteiden asiantuntijaryhmä. Nämä asiantuntijaryhmät tekevät yhteistyötä (mm. tiedon vaihto uusista ilmiöistä, samankaltaiset toimintamallit?) ja tarpeen mukaan niillä on myös yhteisiä jäseniä, esimerkiksi huolto- ja tapaamisriitoihin perehtynyt juristi.
- Asiantuntijaryhmään kuuluu konsultoitavissa olevia työntekijöitä ja jalkautuva työpari. Konsultoitavissa olevia työntekijöihin kuuluu asiantuntija seuraavilta aloilta lasten- ja aikuispsykiatria, neuropsykiatria?, oikeuspsykiatria, juridinen asiantuntija, asiantuntija käräjäoikeudesta, poliisi, lastensuojelu, väkivaltakysymyksiin erikoistunut asiantuntija, kulttuuri/maahanmuuttajakysymyksiin erikoistunut asiantuntija. Asiantuntijaryhmän jäsenet tekevät asiantuntijaryhmän työtä oman perustyönsä ohella. Ryhmällä on ennalta sovitut päivät jolloin kokoonnutaan. Kokoontumisiin on mahdollista osallistua myös sähköisen alustan kautta. Jalkautuvan työparin on mahdollisuus jalkautua tueksi vaikeisiin asiakuuksiin maakunnan alueella. Työpari voisi olla sosiaalityöntekijä + sosionomi. Jalkautuva työpari toimii asiantuntijaryhmän koordinaattorina ja arvio asiakastapauksen mukaan, keiden asiantuntijajäsenten osaamista kussakin konsultaatiopyynnössä tarvitaan. Jalkautuva työpari toimii kokoaikaisesti ja ottaa vastaan kaikki konsultaatiopyynnot?
- Asiantuntijaryhmän tehtävänä on paitsi tarjota tukea vaativimpiin erotilanteisiin myös kehittää ja jalkauttaa työmenetelmiä ja -tapoja vaativiin erotilanteisiin liittyen. Asiantuntijaryhmällä on tiivis yhteys alueen korkeakouluihin ja muihin OT-keskuksiin, joihin se välittää tietoa tutkimustarpeista ja on mukana jalkauttamassa tutkimustietoa omalla alueellaan. Näistä tehtävistä vastaa jalkautuva työpari.

Työprosessi

- Asiantuntijaryhmään tullaan täyttämällä omassa tiimissä (esimerkiksi lastensuojelutiimi) konsultaatiopyyntölomake. Lomakkeen muotoilussa tullaan hyödyntämään Lasta-lomakkeen mallia. Konsultaatiopyyntöön pyydetään aina asiakkaan lupa (valmis lomakepohja). Konsultaatiopyyntö voidaan tehdä myös ilman asiakkaan lupaa, mikäli lapsen etu tätä vaatii (*tätä tarpeen tarkentaa*). Tietyissä korkean riskin tilanteissa (esimerkiksi lapsikaappauksen uhka, vakavan väkivallan uhka) asiantuntijaryhmään voi olla yhteydessä suoraan, ilman konsultaatiopyyntöä.
- Konsultaatiopyyntö käsitellään asiantuntijaryhmän tapaamisessa, jalkautuva työpari tekee tarvittavat esityöt (esim. tarvittavien tietojen täydennys). Asiantuntijaryhmä voi tarjota suosituksia, lausuntoja, pohdinta-apua lähettäneelle tiimille, yksittäisen asiakastapaamisen interventiona (mukana esim. käräjätuomari, lastenpsykiatri, sosiaalityöntekijä) tai jalkautuvan työparin tuen.

Tampereen OT-alue: Suunnitelma vaativimman ero-auttamisen mallintamisesta